

Les raons de l'escepticisme

El passat 9 de febrer, i després de peripècies diverses, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) aprovava un dictamen sobre "la denominació i entitat del valencià". Avui oferim algunes claus per a l'anàlisi: quant al contingut, els condicionants, els noms o la cronologia.

No deixem de ser curiosos que el títol del dictamen de l'Acadèmia on es reconeix la unitat de la llengua siga "Principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià". Com si hi hagués una conspiració per prohibir el nom de "valencià" o per negar l'existència d'aquest parlar. És a dir, com si fos certa la paranoia secessionista. Segurament és un intent d'apaivagar els ànims d'aquests sectors socials que, com diu el text, creuen que "identificar l'idioma propi dels valencians amb el d'altres pobles (especialment Catalunya) contribuiria a la pèrdua de les senyes d'identitat del poble valencià i a una hipotètica submissió exterior". Una manera certament diplomàtica de referir-se als blavers, que no serien més que un grup d'opinió tan respectable com el dels ciutadans favorables a la unitat de la llengua. Perquè d'eufemismes i d'ambigüitats, el dictamen n'està ple. No cal dir que, malgrat això, constitueix un avanç respecte al jergolífic que plantejava el preàmbul de la llei de creació de l'Acadèmia: el valencià forma part del "sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia". El sentit d'aquesta formulació tan enigmàtica no era altre que confondre l'opinió pública i deixar que cadascú cregués el que volgués: els secessionistes podien fer-se els sords i als partidaris de la unitat de la llengua se'ls feia l'ullet

busca fit una complicitat legitimadora.

Ara les coses s'han dit de manera més clara —els valencians comparteixen la llengua amb Catalunya i altres territoris de l'esmentada Corona—, però sense afirmar contundentment que el valencià és una varietat de la llengua catalana, i que, per tant, la denominació de català hauria de ser tan legal com la de valencià. Ni encara menys que l'Estatut d'Autonomia hauria de recollir aquesta realitat "filològica". Tot al contrari, malgrat el reconeixement de la unitat de la llengua, el dictamen considera que "el terme més adequat per denominar la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el de valencià, denominació que s'ha de preservar legalment". Però encara fa un pas més, i propugna que el nom "valencià" pugua designar el conjunt de la llengua catalana, tot i que s'admet que en la seua projecció exterior puguen usar-se "fòrmules sincrètiques o similars", que és una manera eufemística de dir "valencià/català", expressió vetada sense contemplacions pel Partit Popular. Aquesta proposta seria com si a l'Argentina l'única denominació admesa de la llengua fos "argentí", i Buenos Aires exigís que a l'ONU es conegués la llengua compartida com "argentí/espanyol".

El pitjor, però, no són aquestes propostes extravagants, sinó la idea —la ideologia— de fons que impregna tot el dictamen: si el poble valencià no s'identifica amb la llengua pròpia —diuen— és perquè alguna cosa falla en el model estàndard

Elts membres de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua posen moments abans de col·locar el plo en que debatirien el dictamen sobre la denominació del valencià, el passat 9 de febrer. Tot estava hon pactat.

valencià que s'ha usat fins ara. O per dir-ho sense eufemismes: perquè el valencià normalitzat és massa catalanitzant. En el mateix preàmbul del document, quan s'esbossen les posicions enfrontades en la societat valenciana, a més dels catala-

nistes i dels blavers –termes políticament incorrectes que el dictamen òbviament no usa–, s'identifica un tercer sector: els qui “han considerat insuficient la incorporació al model de llengua formal de solucions lingüístiques valencianes” i

propugnen “una independència total dels valencians quant a la codificació de la seua llengua pròpia com a única via de corregir eixa situació”. Més avant, torna a insistir-se en l'existència d'una altra posició, més enllà dels secessionisme i

Dos dictàmens i un destí

1997

■ **Sentència** del Tribunal Constitucional espanyol que reconeix l'ús del terme “català” als Estatuts de la Universitat de València i estableix que les denominacions “valencià” i “català” no s'oposen legalment (21 abril).

■ **Declaració conjunta** PP-Unió Valenciana a les Corts Valencianes: “*El idioma valenciano es diferente y diferenciado de las otras lenguas del Estado español, sin ninguna ambigüedad, matiz o asimilación con otras lenguas amparado en criterios académicos, científicos o cualquier otros ajenos a la legalidad vigente*” (29 abril).

■ **Sopar** entre Eduardo Zaplana, president de la Generalitat, Antoni Ferrando, director de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV), i Xavier Casp, degà de la Real Academia de Cultura Valenciana (RACV). Els dos darrers acabaran essent membres de l'AVL (13 maig).

■ **Pujol**. Apareixen informacions públiques sobre els contactes de Zaplana amb polítics del Principat de Catalunya, al capdavant dels quals destaca el president Jordi Pujol (final de maig).

■ **Declaració conjunta** de CiU, BNV i PSM: “La solució del conflicte lingüístic al País Valencià passa per l'acord polític i el compromís de les forces majoritàries de fer seu aquest acord. Un acord que hauran de prendre les Corts Valencianes...” (17 juny)

■ **Madrid**. Dinar entre l'exconseller de Cultura, Ferran Villalonga, un alt càrrec de la Universitat de València i un representant del PSPV-PSOE perquè el primer pugui conèixer la proposta de pacte i explicar-la a Madrid (27 juny).

■ **PSPV**. Reunió a la seu del PSPV-PSOE: Joan Romero, secretari general, Vicent Soler, Jesús Huguet, Josep Palomero (futur membre del futur ens) i Manuel Sanchis Guarner i Cabanilles (traumatòleg, fill del prestigiós filòleg Manuel Sanchis Guarner i amic personal de Francesc Camps). S'avenen a traslladar al Consell Valencià de Cultura (ens consultiu de la Generalitat format per nou membres proposats pel PP, vuit pel PSPV, dos per Esquerra Unida i dos per Unió Valenciana) la resolució sobre un nou ens lingüístic (15 de setembre).

■ **Encàrrec**. Zaplana proposa a les Corts Valencianes encarregar al CVC un “dictamen sobre qüestions lingüístiques” per

l'unitarisme: "Per a altres, encara, és perfectament compatible reconèixer la unitat de la llengua i defensar alhora les característiques genuïnes del valencià, com a via per a superar les discrepàncies de percepció lingüística existents en la societat valenciana". No cal dir que aquesta seria la posició correcta. És a dir, la doctrina lingüística emanada de l'anomenada "tercera via" o "valencianisme de consens". La solució proposada és dialectalitzar el model formal de llengua, fins a aconseguir que els valencians vegem la llum, recuperem l'autoestima, la dignitat, l'orgull i la lleialtat lin-

güística. Però resulta poc convincent que la indiferència real —no la visceralitat onomàstica— d'una gran part dels valencians davant la seua llengua siga produïda d'uns quants accents, algunes terminacions verbals o un grapat de paraules que senten com a forasteres. El que fa aquesta insistència en el particularisme valencià és posar el valor d'una suposada autenticitat sobre les exigències de cohesió lingüística i pragmatisme amb què s'ha anat bastint l'estàndard valencià. Perquè no és veritat que el model de llengua que proposa l'Acadèmia, si ens guiem per la manera com s'escriuen els

seus documents, siga el mateix que hem usat fins ara: la desaparició del demostratiu *aquest* o dels incoatius en *-eix*, per semblar poc genuïns (és a dir: massa catalans), són una mostra inquietant del que pot significar "valencianitzar" el valencià.

El problema, doncs, no és reconèixer la unitat de la llengua, cosa que, no cal dir-ho, s'ha de valorar positivament, i que aporta un poc d'oxigen a la malmesa credibilitat de l'Acadèmia. Si aquest reconeixement no es fa visible socialment, amb tota la pedagogia que calga però amb claredat, i si no se'n desprenen

determinar el nom de la llengua i la seva autoritat normativa (16 de setembre).

■ **Derogació.** PP i Unió Valenciana deroguen la capacitat de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana per supervisar els llibres de text (8 de octubre).

■ **CVC.** Renovació de membres: entren al CVC, pel PSPV, l'exrector Ramon Lapiedra, l'editora Rosa Serrano, la soprano Enedina Lloris i el traumatòleg Manuel Sanchis Guarner i Cabanilles; pel PP, el crític d'art Manuel Muñoz i el bisbe Joan Antoni Reig; per EU, la degana de la facultat de Filologia de la Universitat de València, Carme Morenilla (23 de desembre).

1998

■ **Variet diatòpica.** Es coneix un document redactat per Rafael Alemany amb el vistiplau de Joan Romero on es defineix el valencià com "una variet diatòpica del sistema lingüístic català" i es recomana la creació d'un nou ens normatiu (juny).

■ **Suspensió 1.** El plenari del CVC on s'havia de presentar i aprovar el dictamen queda suspès després d'una reunió de Camps (conseller d'Educació) amb Santiago Grisolí, especialista en el genoma humà que no parla valencià i que presideix el CVC (19 de juny).

■ **No castellanòfons.** Dinar de Zaplana amb Grisolí, Camps, Romero, Lapiedra i Sanchis Guarner Cabanilles, amb un nou text damunt la taula: "El valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Autònoma Valenciana, és part integrant del sistema lingüístic propi de tots els territoris hispànics no castellanòfons de l'Antiga Corona d'Aragó" (23 de juny).

■ **Dictamen 1.** S'aprova el dictamen del CVC, amb els vots en contra d'Unió Valenciana i d'un representant del PP, i l'absència d'EU. El text afirma que "el valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents Estatuts d'Autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia" i "proposa la creació d'un ens de referència normativa del valencià". Les dietes del CVC per al procés d'elaboració del dictamen sumen 25 milions de pessetes (150.000 euros) (13 de juliol).

■ **AVL.** Les Corts voten la llei de creació de l'Acadèmia Va-

lenciana de la Llengua, una entitat que, diuen, "té per funció determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià" (2 de setembre).

■ **La llista.** Reunions entre Ramon Lapiedra, Antoni Ferrando i Rafael Alemany (per la banda del PSPV) i Francesc Camps, l'exdiputat Joaquim Calomarde i l'escultor Ramon de Soto (pel PP) per acordar la llista de membres de l'AVL (18 i 19 de setembre).

■ **Termini.** Expira el termini establert per la llei perquè les Corts escullin els membres de l'AVL (21 de octubre).

2001

■ **PP-PSPV.** Un dia després que Zaplana i Joan Ignasi Pla, secretari general del PSPV-PSOE, presentin l'acord per a la constitució de l'AVL, les Corts Valencianes ratifiquen el pacte i els noms dels 21 membres del nou ens. També hi ha un compromís signat pels dos partits anomenat "Pacte per la Llengua", que anys després ningú no ha aplicat (15 juny).

■ **Ple.** Primer ple de l'AVL. Ascensión Figueres, exdiputada del PP, n'és escollida presidenta. La vicepresidència és per a Josep Palomero (PSPV).

2003

■ **La comissió.** La secció de Gramàtica de l'AVL crea una comissió per analitzar el nom de la llengua. La formen Antoni Ferrando, Artur Ahuir, Rafael Alemany i Jordi Colomina. Ascensión Figueres negarà posteriorment l'existència de la comissió: la denominació de la llengua, explica Figueres, "és competència del Ple" (novembre).

■ **La declaració.** Declaració institucional de l'AVL "sobre el nom i entitat del valencià": després de recordar els termes del dictamen del CVC, determina que "en el moment oportú, l'AVL elaborarà un dictamen detallat i precís sobre les qüestions anteriors" (19 de desembre).

2004

■ **La ponència.** El plenari de l'AVL aprova la creació d'una ponència per elaborar "un document sobre l'onomàstica de la llengua", amb el benentès que es farà "des del respecte a la le-

conseqüències reals i legals –no pures il·lusions de l'esperit ni compensacions narcisistes–, poc haurem avançat. Perquè la contrapartida a aquest reconeixement sobre el paper de la unitat del català és la reivindicació i la potenciació dels particularismes valencians, és a dir, de la dialectalització del registre formal, amb els perills de disgregació *de facto* que això pot comportar. Que el dictamen pugui contribuir o no a resoldre el conflicte lingüístic valencià, per desgràcia, no depèn dels acadèmics, sinó de les grans forces polítiques i molt especialment del Partit Popular. Si en la societat

i en l'administració hi hagués signes evidents de la voluntat política d'avançar pel bon camí, les ambigüitats del dictamen no serien especialment preocupants, podrien veure's com una concessió tàctica per neutralitzar els sectors més reticents a la normalització lingüística. Però no sembla que, a hores d'ara, aquesta siga la dinàmica social i política. Alts càrrecs de la dreta en el Govern no s'han estat d'apel·lar amb el to més barroer a les essències del blaverisme, sense que se'ls haja desautoritzat públicament. I no sembla que la xenofòbia anticatalana d'alguns sectors socials

–que és on rau el veritable problema, i no en uns accents oberts o tancats– estiga en vies d'asserenar-se. És per això que hi ha motius per a l'escepticisme, per veure mig buida la botella del dictamen. I no perquè els valencians que volem viure en la nostra llengua siguem especialment pessimistes, no tinguem autoestima o ens complaem en el fracàs, sinó perquè tenim una certa memòria històrica i sabem que, per parlar només des de la transició, en cada bugada hem perdut un llençol.

Pau Viciano

galitat estatutària". La redacció s'encarrega a Rafael Alemany, Manel Pérez Saldanya, Àngel Calpe i Ramon Ferrer (25 juny).

■ **Contactes.** Les bases dels treballs dels ponents ja s'han exposat a representants del PP i el PSPV-PSOE (agost).

■ **Congrés.** L'AVL envia una nota al Congrés espanyol "recordant que la denominació oficial de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és valencià i exigint que siga preservada en l'ordenament jurídic" (26 novembre).

■ **Esmenes.** La junta de govern de l'AVL tracta les esmenes presentades al dictamen que s'ha de debatre el dissabte 22 i que ha estat declarat "matèria reservada" (15 desembre).

■ **CJC.** L'informe del Consell Jurídic Consultiu encarregat per Figueres declara que l'AVL no és competent per resoldre res sobre l'entitat i el nom de la llengua. Figueres es reuneix amb membres de l'AVL que també ho són de la RACV per analitzar la situació i les indicacions explícites del Consell perquè el ple no voti el dictamen. Pérez Saldanya també assisteix a la reunió (16 desembre).

■ **Fora de la llei.** Fernando Giner, president de la Diputació de València, eleva el to de les declaracions oficials i afirma que debatre el dictamen seria "un desafiament a la llei i a la mateixa Generalitat a la qual pertany" l'AVL (20 desembre).

■ **Suspensió 2.** Alejandro Font de Mora, conseller d'Educació, es presenta al ple de l'AVL, llegeix un comunicat en nom del Govern valencià contra la discussió del dictamen i anuncia mesures "legals i legislatives" si s'aprova, i Figueres retira de l'ordre del dia el punt que hi feia referència. Un cop marxa el conseller, se senten insults i plors. Els tretze acadèmics partidaris del dictamen es reuneixen i aparquen, de moment, la possibilitat de dimissions. Serafín Castellano, portaveu del PP a les Corts, declara que el seu partit estaria "disposat" a realitzar modificacions legals per "preservar i defensar" la tasca de l'AVL i evitar-li "moments de tensió". Ja es parla de variar el sistema d'elecció dels membres de l'AVL i de reduir la durada del seu càrrec (22 desembre).

■ **Crisi.** Palomero declara que els companys de partit de Figueres "l'han sacrificada" i l'han tractada com "l'estora del Consell" i Marisol González afirma que "potser hauríem de ser capaços d'assumir el fracàs, la inviabilitat de la institució,

i prendre les decisions més conseqüents". Esteban González Pons, portaveu del Consell, anuncia l'elaboració d'una llei sobre "les senyes d'identitat valencianes" (nom del territori, bandera, himne... i nom de la llengua) (23 desembre).

■ **Modificar la llei.** El PP reitera que canviarà la llei de l'AVL si l'ens "s'extralimita" (27 desembre).

2005

■ **Canvis.** Es reconeixen contactes entre PP i PSPV-PSOE per arribar a un text que "recuperi la cohesió" a l'AVL (gener).

■ **Rigol.** Alguns empresaris expressen el seu malestar per les topades verbals contínues amb el Govern de Maragall. Ja hi ha hagut contactes de González Pons amb membres de l'AVL (dinar amb Figueres i Palomero inclòs). Reunió a Barcelona, a casa de Joan Rigol, expresident del Parlament de Catalunya que ja havia participat en les converses per a la constitució de l'AVL: s'hi troben González Pons i Ernest Maragall (8 de gener).

■ **Dinar.** Esteban González Pons dina amb Rafael Alemany i Joan Rigol a València. A sobre de la taula, Rigol hi posa un canvi en el text: en comptes d'optar per la denominació "valencià/català", es farà una crida als governs autonòmics perquè es posin ells d'acord en l'onomàstica. Després de dinar, González Pons i Alemany es troben amb Francesc Camps. González Pons es reuneix amb Joan Ignasi Pla, que ja constata "cert clima d'acord" (14 de gener).

■ **Benidorm.** La suite nupcial de l'Hotel Madeira Centro de Benidorm és testimoni de la reunió: González Pons es troba amb Figueres, Palomero i Alemany. El text que arriba a l'hotel ja inclou les recomanacions de Rigol, Pons canvia "llengua única" per "llengua compartida"... és el que posteriorment es batejarà com a "dictamen de Benidorm" (18 de gener).

■ **Camps.** Francesc Camps ha llegit el dictamen i, juntament amb els membres de l'AVL i la RACV, també hi vol fer canvis: s'elimina el mot "català", es canvia "llengua" per "sistema lingüístic"... (20 gener)

■ **Més Benidorm.** Reunió dels tretze membres de l'AVL promotors del dictamen. Volen que el "decret de Benidorm" es tracti al ple (21 gener).